

Svar på fullmäktigemotionen Time out i frågan om stängning av 24/7 boendeenheter, K. Heir, G. Jusslin, A-B Backull

Välfärdsområdesstyrelse 13.04.2026 § 88

Beredare Kotanen Heidi, sektordirektör, äldre personer
Tony Pellfolk, verksamhetsområdesdirektör, hem- och boendeservice
Satu Hautamäki, verksamhetsområdesdirektör, social- och hälsocentral
Kosti Hyvärinen, verksamhetsområdesdirektör, rehabilitering och psykosociala tjänster
Sofia Svartsjö, chefsöverläkare
Marjo Orava, chefsöverskötare
Carina Nåls, socialdirektör
Ulf Stenbacka, fastighetsdirektör
Tilläggsuppgifter: telefonnummer: 06 218 1111 (växel), fornamn.efternamn@ovph.fi

Kjell Heir, Gunilla Jusslin och Ann-Britt Backull har lämnat in en fullmäktigemotion (27.9.2024) om en time out i stängningen av 24/7 boendeenheter. De som undertecknat motionen vill att välfärdsområdet ska ge en klar och tydlig utredning om vad förslagen om stängning av serviceboenden med heldygnsomsorg baserar sig på och vilka konsekvenser de får.

Olika boendetjänster i välfärdsområdet

Olika åldersgrupper erbjuds boendeservice enligt deras behov. Boendeservice erbjuds till äldre personer, klienter som deltar i rehabilitering inom mental- och missbrukarvården och personer med funktionsnedsättning samt barn. Det i vilken omfattning boendeservice produceras i egen regi eller köps varierar från service till service. Nedan specificeras det antal platser som tillhandahålls i egen regi eller köps inom boendeservicen.

- **Boendeservice för personer med funktionsnedsättning**
Köpta platser
 - 180 platser, inkluderar även köpt stödboende**Egna platser**
 - 284 platser för serviceboende med heldygnsomsorg
- **Boendeservice för äldre**
Köpta platser
 - 716 platser för serviceboende med heldygnsomsorg**Egna platser**
 - 1 081 platser för serviceboende med heldygnsomsorg
 - 11 platser för gemenskapsboende
- **Boendeservice för klienter som deltar i rehabilitering inom mental- och missbrukarvården**
Köpta platser:
 - 74 platser för stödboende
 - 54 platser för gemenskapsboende
 - 138 platser för heldygnsomsorg

Egna platser

- 200 platser för stödboende
- 15 platser för gemenskapsboende
- 52 platser för heldygnssorg

- **Anstaltsvård inom barnskyddet:**

- 132 köpta platser för boendeservice för barn/unga
- 18 egna platser för boendeservice

Förhållandet mellan den service som tillhandahålls i egen regi och köps för äldre och för personer med funktionsnedsättning är på samma nivå, medan den varierar i den service som tillhandahålls i egen regi eller som köps för klienter som deltar i rehabilitering inom mental- och missbrukarvården och inom den boendeservice som är till för barn. Inom barnskyddet har man strävat efter att stärka den boendeservice som tillhandahålls i egen regi. Därutöver har man beslutat att inrätta en ny egen barnskyddsenhet i Jakobstad, och utrymmen har också hittats för denna enhet.

Boendeservice för äldre tillhandahålls i varje kommun i Österbotten förutom i Kaskö. De klienter som bor på serviceboenden som är till för äldre bor på dem i cirka två år, medan de klienter som bor på serviceboenden som är till för personer som deltar i rehabilitering inom mental- och missbrukarvården och barn bor på dem i varierande längd. Boendeservicen inom funktionshinderservicen skiljer sig från den ovan beskrivna boendeservicen på så sätt att dessa serviceboenden fungerar som hem för dessa klienter i årtionden. Den boendeservice som tillhandahålls för barn, personer som deltar i rehabilitering inom mental- och missbrukarvården och personer med funktionsnedsättning kan inte tillhandahållas i varje kommun, utan dessa specialtjänster tillhandahålls mer koncentrerat.

Vid utvecklingen av den regionala boendeservicen bör man se över invånarnas servicebehov, tillgången på personal och tillgängliga fastigheter. Specialtjänsterna i regionen kommer däremot att koncentreras. Vid planeringen och utvecklingen av boendeservicen är det viktigt att ta de olika klientgruppernas behov i beaktande som en helhet. Boendeservice kan erbjudas i olika former för såväl äldre, personer med funktionsnedsättning som personer som deltar i rehabilitering inom mental- och missbrukarvården i samma område.

År 2026 har man inte planerat att genomföra några nya platsminskningar inom den boendeservice som tillhandahålls för äldre.

Seniorboenden – en del av det mångsidiga bostadsutbudet för äldre

Kommunerna, den tredje sektorn och privata sektorn i Österbotten tillhandahåller bostäder för äldre som kallas seniorboenden. Kommuner och städer ansvarar för att de äldre kan erbjudas lämpliga bostäder som inte kräver några beslut av socialvården. Välfärdsområdet ansvarar för de gemenskapsboenden som tillhandahålls för äldre med stöd av socialvårdslagen, vilket inte är det samma som seniorboenden.

Det är viktigt att kommunerna och välfärdsområdet samarbetar i frågor som anknyter till boende som tillhandahålls för äldre. Äldre är i behov av bostäder där de inte behöver uppfylla kriterier som ställs på deras funktionsförmåga och som ger dem en möjlighet att flytta till en lämpligare boendemiljö förrän deras funktionsförmåga blivit sämre.

Gemenskapsboende och enheter i Österbottens välfärdsområde

Målet är att antalet platser som används för gemenskapsboende ska motsvara cirka 1–2 % av antalet personer som fyllt 75 år i området. Gemenskapsboendena tillhandahålls för närvarande helt i egen regi. Styrelsen har godkänt (25.8.2025 §144) en fastighets- och lokalitetsplan för de kommande åren. Investeringsplanen för år 2026 inrymmer ett anslag för ett gemenskapsboende och ett serviceboende med heldygnsomsorg i både Vasa och Laihela. I Björkhagen i Jakobstad planeras också en hybridenheter där man ska kombinera gemenskapsboende och serviceboende med heldygnsomsorg.

Servicebeskrivningen för gemenskapsboendena och kriterierna för beviljande av gemenskapsboende godkändes vid styrelsens möte 17.6.2024. Det antal gemenskapsboendeplatser som välfärdsområdet avser ha år 2030 fastställdes vid styrelsens sammanträde 21.10.2024 (§ 207–209). På våren 2024 kartlade välfärdsområdet de enheter som kan ändras till gemenskapsboendeenheter utan några större investeringar. Förändringsprocessen är delvis fortfarande på hälft. För närvarande finns det 111 gemenskapsboendeplatser i hela välfärdsområdet. Gemenskapsboendena i välfärdsområdet är följande:

- Solhörnan (30 platser), Korsholm
- Kastusgården (12 platser), Vörå
- Bostället (42 platser), Närpes
- Solgårdet (12 platser), Närpes
- Åldersro (7 platser), Kristinestad
- Pörtom Servicecenter (8 platser), Närpes (2026)

Vad avses med gemenskapsboende?

Gemenskapsboende är ett begrepp som ersätter det tidigare allmänna begreppet serviceboende. I praktiken innebär ändringen att boendet och servicen (stödttjänster, hemvård) skiljs åt. Vanligt serviceboende omfattade både boende och service. När det gäller gemenskapsboende fattar välfärdsområdet ett separat beslut om boende och ett separat beslut om service, såsom stödttjänster och/eller hemvård. Verksamhet som främjar socialt umgänge är en viktig del av gemenskapsboendet. Ändringen är tänkt att förtydliga skillnaderna mellan boendeformerna. Syftet med gemenskapsboendet är att stärka personens självbestämmanderätt och delaktighet samt att öka känslan av trygghet och samhörighet. Respektive gemenskapsboende har en ansvarig person som samordnar helheten, fungerar som kontaktperson och planerar den verksamhet som främjar det sociala umgänget.

Fastigheter i välfärdsområdet

Välfärdsområdet förvaltar fastigheter som totalt består av över 425 000 m² (siffrorna är från 2025). Av denna helhet äger välfärdsområdet 159 000 m² och hyr 267 000 m², varav 47 000 m² klassas som våningsyta. Fastigheternas skick varierar. Dessa inrymmer lokaler som nyligen tagits i bruk och boendeenheter som behöver totalrenoveras. Generellt har fastigheterna underhållits, och i genomsnitt uppskattas konditionsklassen vara över 70 %. Bäst 97 % (utmärkta, motsvarar nya) och sämst 30 % (rivningsobjekt, skadad byggnad). De investeringar som görs i byggnaderna överenskomms från fall till fall med fastighetsägaren. Underhållsreparationer och totalrenoveringar ingår i allmänhet i hyran. Investeringarna i de egna boendeobjekten är listade i ekonomiplanen.

Här nedan jämförs boendepiserna inom HEBO och KUPS:

- Genomsnittspris HEBO 770,67 €/mån. KUPS 599,94 €/mån.
- Billigast HEBO 250,67 €/mån. KUPS 306,86 €/mån.
- Dyrast HEBO 1 611,82 €/mån. KUPS 1 231,48 €/mån.

Personaltillgång

Generellt har man bättre tillgång till vård- och omsorgspersonal än för några år sedan. Men under de kommande 10–20 åren kommer tillgången enligt nationella prognoser att bli sämre i och med att de unga åldersklasserna blir mindre. Inom boendeservicen har man för närvarande bättre tillgång till vård- och omsorgsanställda än för några år sedan, varför Österbotten nu har fler fast anställda. I glesbygden kan rekryteringen ändå ställa till utmaningar. I takt med att platserna för heldygnsoomsorg minskar har man kontinuerligt sett över det personalbehov som behövs för att stöda hemmaboende. I samband med åtgärderna har en del av personalen omfördelats, och till exempel hemrehabiliteringen har förstärkts. Samtidigt har välfärdsområdet förbundit sig att hålla sig inom ramen för personalbudgeten, vilken innebär att minskningen av heldygnsoomsorgen också kommer till uttryck som personalbesparingar.

Analys av framtids- och anpassningsprogrammet

I anslutning till framtids- och anpassningsprogrammet har riskerna förknippade med varje sparåtgärd och förändring bedömts på förhand. Dessutom har styrelsen givits en risksammanfattning för kännedom. Välfärdsområdets senaste risksammanställning och sparåtgärder från hösten 2025 har anslutits som bilaga (bilaga 1).

I risksammanställningen från hösten 2025 upptäckte man inga allvarliga risker i verksamheten, men såvitt man observerade risker i servicen vidtog man åtgärder för att hantera dem. Betraktat från ett ekonomiskt perspektiv kunde man identifiera risker som var förknippade med budgetöverskridningar. Risker identifierades också i anslutning till personalkostnaderna och personalbelastningen, och i fråga om dessa risker så vidtog man i viss mån åtgärder – men läget kräver fortfarande kontinuerlig uppföljning.

Förändringarna i servicenätet och kundservicen har främst påverkat de lokala tjänsterna, men på det stora hela har man kunnat trygga kvaliteten och kontinuiteten i servicen. Kundnöjdheten har på basis av kundresponserna hållits på en god nivå. Minskningen av serviceboendeplatserna riskerar att förlänga köerna och belasta vårdkedjan, vilket naturligtvis också påverkar den service som tillhandahålls för klienter men även belastningen bland personalen. För att hantera dessa företeelser har man använt sig av mångsidigare tjänster och bistått hemvården. Belastningen i verksamheten följs aktivt upp med hjälp av lägesbilder. Dessutom har man reagerat i lägen genom att vidta åtgärder.

De viktigaste riskhanteringsmetoderna år 2026 blir att se till att rekryteringarna och personalresurserna planeras noggrant och att belastningen bland personalen uppföljs. När reformer främjas bör personalen göras delaktig i förändringarna. Genom att digitalisera tjänsterna och införa alternativa servicemodeller kan tillgängligheten och effektiviteten främjas. I och med satsningen på förebyggande tjänster minskar de långsiktiga riskerna och kostnaderna.

Trots att finansieringen under välfärdsområdets första år inte täckte kostnaderna har underskottet minskat stadigt. Tack vare anpassningsåtgärderna och den justering som gjordes i efterhand blev resultatet positivt år 2025, även om man inte lyckades uppnå den uppställda målnivån.

Hur mår Österbotten?-rapporten fungerar som regionens välfärdsberättelse. I rapporten analyseras befolkningens välbefinnande, hälsa, servicebehov och serviceanvändning

ärligen. Dokumentet fungerar som det främsta styrdokumentet vid utarbetandet av strategin och verksamhets- och ekonomiplanen.

Sektordirektör för äldre personer Kotanen Heidi

föreslår att välfärdsområdesstyrelsen beslutar att ge svaret på fullmäktigemotionen som redogörelse till välfärdsområdesfullmäktige. Styrelsen föreslår för fullmäktige att motionen härmed är slutbehandlad.

Beslut:

Förslaget godkändes.

Välfärdsområdesfullmäktige 18.05.2026 § 39

ÖVPH/746/00.02.00/2025

Beredare Kotanen Heidi
Tony Pellfolk, verksamhetsområdesdirektör, hem- och boendeservice
Satu Hautamäki, verksamhetsområdesdirektör, social- och hälsocentral
Kosti Hyvärinen, verksamhetsområdesdirektör, rehabilitering och psykosociala tjänster
Sofia Svartsjö, chefsöverläkare
Marjo Orava, chefsöverskötare
Carina Nåls, socialdirektör
Ulf Stenbacka, fastighetsdirektör
Tilläggsuppgifter: telefonnummer: 06 218 1111 (växel), fornamn.efternamn@ovph.fi

Styrelsen

föreslår, att fullmäktige godkänner ovanstående redogörelse som svar på motionen, samt förklarar motionen slutbehandlad.

Beslut:

Förslaget godkändes.

Bilagor

Bilaga 1 50. Time Out för i frågan om stänging av boende

Bilaga 2 Risksammandrag 2025

Distribution